

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

«ДОНЕЦЬКИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ»

ДОНЕЦЬКИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЇХ ФОРМУВАННЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

**VIII всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів і молодих учених**

18 квітня 2013 року

Донецьк
2013

Економіко-географічна освіта і національна самосвідомість: актуальні проблеми їх формування [Текст]: збірник статей VIII всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих учених (м. Донецьк, 18 квітня 2013 р.). – Донецьк: ДІСО, 2013 р. – 336 с.

Розглянуто актуальні проблеми розвитку географічної науки України та Донецької області: проблеми регіональної фізичної, економічної та соціальної географії, екологічний стан, природоохоронні території, рекреаційні, демографічні та біогеографічні дослідження, визначені організаційні та методичні інновації у вищій школі.

Посібник стане у нагоді науковцям, аспірантам, вчителям загальноосвітніх навчальних закладів, усім тим, хто цікавиться проблемами української географічної науки.

Редакційна колегія:

Козловський І.А., кандидат філософських наук, ректор;
Токій В.В., доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник;
Головінов О.М., доктор економічних наук, професор;
Тарасенко М.Г., доцент;
Титова А.П., кандидат географічних наук, доцент;
Щербіна Н.М., кандидат географічних наук, доцент;
Чижикова О.О., кандидат географічних наук, доцент;
Воровка В.П., кандидат географічних наук, доцент;
Таранець В.І., кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент;
Яковлева Ю.К., кандидат економічних наук, докторант;
Проскурня Ю.А., кандидат геологічних наук, доцент;
Відюк А.П., кандидат медичних наук, доцент

Рецензенти:

Щиценко П.С., член-кореспондент Академії педагогічних наук України, Президент Українського географічного товариства, доктор географічних наук, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Щербіна Н.М., кандидат географічних наук, доцент Донецького державного університету економіки та торгівлі ім. Туган-Барановського.

Благодарний О.І., кандидат економічних наук, доцент, заступник завідуючого відділом проблем просторового розвитку території Інституту економіко-правових досліджень НАН України (м. Донецьк).

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради (протокол №5 від 11.04.2013 р.)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	4
----------------------	---

СЕКЦІЯ I

Основні тенденції розвитку фізичної, економічної та соціальної географії: теоретичні та методологічні аспекти	5
---	---

СЕКЦІЯ II

Географія: фізичний світ	28
--------------------------------	----

СЕКЦІЯ III

Географічні напрямки і проблеми розвитку туризму і рекреації ...	59
--	----

СЕКЦІЯ IV

Фундаментальні та прикладні дослідження в географічних науках і їх зв'язок із напрямками сучасної економічної думки	106
---	-----

СЕКЦІЯ V

Інтеграція України у світові та регіональні економічні структури ...	128
--	-----

СЕКЦІЯ VI

Економічні та організаційні аспекти розвитку підприємств, галузей і регіонів України	140
--	-----

СЕКЦІЯ VII

Актуальні проблеми економіки і соціології праці, управління персоналом, формування соціально-трудових відносин в умовах ринкової економіки	212
--	-----

СЕКЦІЯ VIII

Екологічні проблеми в контексті національної самосвідомості ...	247
---	-----

СЕКЦІЯ IX

Духовне відродження українського народу: етнографія, історія, релігія	296
---	-----

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ...	331
---	-----

- Горбенко Д.Г., Майдаченко М.Ю., Яновська О.О.** Природні та історико-культурні ресурси як передумови розвитку туризму Північно-Східного суспільно-географічного району 61
- Горбунов М.Н., Закотнюк О.Л.** Особенности современного состояния развития новых индустриальных стран Восточной и Юго-Восточной Азии на примере Республики Корея 239
- Грищенко К.А., Хижняк О.Л.** Перспективи розвитку міста в умовах глобалізації 196
- Данилевич Б., Лебедєва С.Ж.** Історія заводу "Продмаш" 207
- Демьяненко А.А., Калиниченко М.П.** Есть ли экономический рай на Земле? 243
- Діброва А.В., Лапшина В.М.** Формування архітектурного стилю Юзівки на кінець ХІХ – початок ХХ століть 327
- Долгих А.В., Даценко Л.М., Нешпа О.В.** Науково-дослідницька діяльність студентів-географів під час педагогічної практики 25
- Дубрівна Л., Фостик О.М.** Первоцвіти в природному ландшафті села Зоря 50
- Єрємїна А.С., Приходченко Т.А.** Організація діяльності підприємства щодо підвищення його конкурентоспроможності 174
- Желтикова Ю.В., Ісаєва І.В.** Характеристика мінерально-сировинної бази алмазов мира и України 44
- Журавель Ю.В., Горб А.С.** Дослідження термічних умов орного шару ґрунту в період потепління на Дніпропетровщині 106
- Забірченко О.А., Нємєць Л.М.** Особливості розвитку культурного комплексу в сільській місцевості Донецької області 10
- Забрудєвая Н.А., Титова А.Ф.** Государственная политика в вопросах сохранения историко-культурного наследия Слобожанщины 81
- Загородний Р., Ломтева Е.Е.** Интеграция Украины в мировые структуры 134
- Зубарь В., Ломтева Е.Е.** Внешняя политика Украины 136
- Іванів А.Ю., Приходченко Т.А.** Удосконалення технології управління персоналом підприємства (методика формування кадрового складу) 217
- Ізьюров Р.В., Дроздова Е.А.** Социально-медико-географические аспекты уровня здоровья населения Украины 318
- Калмикова О.М., Ізюмцева Н.В.** Корпоративна культура як чинник сучасного управління персоналом 212
- Капустіна С., Онопрієнко Д., Баранієв Н.В.** Історичні шляхи відродження українського народу 296
- Карташєва Т.В., Дроздова Е.А.** Социологические направления и здоровье человека 321
- Кассич А.Д., Тимошенко О.Ф.** "Я – українець. До глибини родоводу" 315
- Кащєєв В.К., Приходченко Т.А.** Прояв конкурентних переваг на основі здатності підприємства до генерування інновацій та нововведень 178

- Стратіло К.В., Чухлєбова О.А.** Культура українського (давньоруського) народу: самобутнє явище чи симбіоз культурних елементів Візантії, Хазарії, Скандинавії 312
- Тарасенко Г.М.** Особливості казначейського обслуговування державного бюджету за видатками 112
- Тарасенко Г.М., Гордієнко Є.С.** Оцінка процесу складання, розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів 159
- Тарасенко Г.М., Свириченко Т.І.** Порядок виконання місцевих бюджетів за доходами 116
- Тахтарова Т.В., Полонська Н.М.** Впровадження основних аспектів освіти сталого розвитку в методику викладання географії 272
- Телебєнєва Є.Ю.** До питання становлення промисловості Харківського регіону 150
- Тірон Ф.І., Приходченко Т.А.** Сучасні тенденції організації оплати праці в Україні (на прикладі ПАТ "Харцизький трубний завод") 232
- Трубчанин Г.В., Ломтева Е.Е., Пуховская С.А.** Екологические проблемы Украины в контексте национального самосознания 292
- Туренко Р.О.** Меценат і подвижник українського природознавства – Володимир Дідушицький 33
- Урубков В.О., Сорокін М.С.** Аналіз змін кліматичних показників на території Донецької області 42
- Федішина В.В., Романінець Р.М.** Сучасний стан і проблеми розвитку сфери відпочинку і туризму в Україні 75
- Федченко А.В., Ломтева Е.Е.** "Зона молчання" 47
- Ходирєва О.С., Шаповалова Т.Г.** Вплив якості питної води на стан здоров'я мешканців Бердянська 264
- Чаплыгина Д.В., Кавыршин А.Г.** Пути выхода Украины из экономического кризиса 193
- Чистик Д.М., Блакберн А.А.** Екологічно-безпечне водокористування в промисловості на прикладі ПАТ "Ясинівський КХЗ" 260
- Чуйченко М.В., Приходченко Т.А.** Концепція комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємництва 186
- Шавгун О.С., Лашина В.П.** Культура, традиції та звичаї Донеччини у період незалежності 324
- Шевченко А.Е., Щербіна Н.М.** Основні проблеми розвитку регіонів України на сучасному етапі 166
- Юрченко А.А., Непша А.В.** Эколого-агрохимическое состояние почв Запорожской области 16
- Юхименко И., Чайка Н.П.** Рекреационный туризм Артёмовского района 102
- Якименко О., Іванова В.М.** Сучасний геоекологічний стан Молочного лиману 247
- Яцун Р.П., Афоніна О.О.** Локальні системи розселення Сумської області 8

Юрченко А.А.,

студентка,

Мелитопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького,

Ненша А.В.,

старший преподаватель,

Мелитопольський державний педагогічний
університет ім. Б. Хмельницького

ЭКОЛОГО-АГРОХИМИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ПОЧВ ЗАПОРОЖСКОЙ ОБЛАСТИ

Решающее значение для плодородия почв имеет содержание гумуса и питательных веществ. Во всех зонах области содержание гумуса ежегодно уменьшается на 0,005-0,01%, что более чем в 10 раз превышает потери гумуса за 1957-1994 гг. [2]. Причины дегумификации почв носят как природный, так и антропогенный характер. Это потери через водную и ветровую эрозию, обусловленные очень высокой степенью распаханности территории [3]. Только за 2005-2007 годы в области среднегодовые потери гумуса за год составляли 685 тыс. т или 0,59 т/га [1]. Основные причины уменьшения гумуса: усиление его минерализации, потери при смыве верхнего (наиболее гумусового) горизонта, недостаточное количество органических удобрений. До 1991 года интенсивность деградационных процессов в значительной степени ослаблялась за счет увеличения объемов применения органических и минеральных удобрений, проведения гипсования, других мероприятий по повышению плодородия почв, однако за последнее десятилетие использование отмеченных мероприятий значительно уменьшилось. Если в 1980-1990 гг. в среднем по области на гектар земли вносили по 6-7 тонн органических и по 130-150 килограммов (в физическом весе) минеральных удобрений, что почти соответствовало рекомендуемым агроминимумом нормам, то в 2003 г. было внесено только по 470 кг органики и по 7,7 кг минеральных удобрений. В то же время для обеспечения бездефицитного баланса гумуса нужно вносить 9-10 т/га органики.

По результатам агрохимической паспортизации земель, почвы области содержат 3,35% гумуса. Больше гумуса содержат черноземы обыкновенные Розовского, Куйбышевского, Новониколаевского, Гуляйпольского районов - 3,93-4,41%. Меньше - 2,40-2,99% содержат гумуса темно-каштановые почвы в Акимовском, Приазовском, Мелитопольском районах и черноземы обыкновенные со средне- и легкосуглинковым составом в Каменско-Днепровском, Васильевском и Запорожском районах [4].

В большинстве районов отмечается тенденция к снижению содержания гумуса. Особенно большое снижение содержания гумуса (на 0,11-0,15%) выявлены в Приморском, Бердянском и Вольнянском районах.

Среднее содержание гумуса в почвах области, по отношению к эталонному (6,2%), составляет только 5,4%. Итак, все почвы нуждаются в сохранении и увеличении количества гумуса [4].

Так, уменьшение содержания гумусовых веществ в почве приводит к ухудшению их физических свойств и прежде всего структурного состояния и водопроницаемости. Плохо оструктуренные почвы легче поддаются водной и ветровой эрозии, а вследствие эрозии усиливается процесс дегумификации. Содержание гумуса в почвах изменяется в зависимости от структуры посевных площадей, от площади пропашных культур и многолетних трав в севообороте. Наибольшим потерям гумуса подверглись почвы под чистыми парами - 2 т/га, картофелем, овощами и бахчевыми культурами - 1,1-1,4 т/га, под подсолнечником, кукурузой и сахарной свеклой - по 1,1 т/га. Наименьшие потери под травами - 4 т/га, соей - 0,6 т/га, озимой пшеницей - 0,3-0,4 т/га. Наличие в структуре использования пашни 30,8% пропашных культур: картофеля, овощебахчевых на 11,1% чистого пара создает эрозионно опасный фон, особенно при размещении подсолнечника, кукурузы на зерно и силос, картофеля на склонах. Если с гектара эродированной пашни в условиях области в среднем смывается 17,7 тонн грунта, то при размещении пропашных культур на склонах - 30-50 т/га, при этом выносятся из почвы 500-700 кг/га питательных веществ, т.е. в 2-3 раза больше, чем вносится с удобрениями [1].

Уменьшение потерь гумуса в почвах области можно достичь выведением из обработки малопродуктивных, низкокачественных и непригодных земель общей площадью 230 тыс. га, увеличением площадей под многолетними травами до 75 тыс., а сидератами - до 28 тыс. га, применением минимальной и нулевой обработки почвы, использованием в качестве органических удобрений не только навоза, но и соломы, стерни объемом около 2600 тыс. т, внесении минеральных удобрений не менее 250 тыс. т питательных веществ, применением химической мелиорации на площади 25 тыс. га ежегодно, оптимизацией соотношения между чистыми парами, пропашными и культурами сплошного сева.

Обращает на себя внимание неудовлетворительное состояние дел по обеспечению растений питательными элементами, особенно доступным фосфором. В последние годы (2004-2009) наблюдается тенденция к уменьшению площадей почв с высоким содержанием фосфора. Так, по данным Запорожского центра "Облхозплодородие", если при пятом туре обследования (1987-1991 гг.) содержание взвешенного фосфора составляло 116,8 мг/кг, то в 2004-2009 гг. оно снизилось до 99,1 мг/кг. В пятом туре на 1 га вносилось 51,3 кг

действующего вещества фосфора, а в восьмом туре внесения, оно уменьшилось в 5,7 раза и составило 5 кг/га [1].

Считается, что черноземные почвы имеют высокое содержание обменного калия, и поэтому выращиваемые на них культуры почти не реагируют на калийные удобрения. Но агрохимические обследования, выполненные Центром в последнее десятилетие, свидетельствуют о том, что содержание в почвах подвижного калия тоже падает. Средневзвешенное содержание калия в почвах области при седьмом туре обследования составляло 161,5 мг/кг, а в восьмом туре уменьшилось до 154,4 мг/кг.

В 2008 году отрицательный баланс питательных веществ отмечается по всем культурам и группам культур. Под озимую пшеницу, которая в структуре посевов занимала 36%, внесено вместе с органическими и минеральными удобрениями 556 кг/га действующего вещества 1ЧРК, а вынесено с урожаем 223,9 кг/га. Отрицательный баланс составил 168,3 кг/га. Масличные культуры в структуре посевов составляют 41%, на 1 га посевов внесено 22,8 кг действующего вещества с органическими и минеральными удобрениями, а вынос составил 141,6 кг/га, отрицательный баланс - 118,8 кг/га. По одному из основных элементов питания положительного баланса не отмечено.

Такие изменения содержания питательных веществ объясняется преобладанием выноса растениями элементов питания над их поступлением в почву. Так, в 2008 году было внесено минеральных удобрений только по 3,4 кг д. в. на гектар посевов, а вынесено с урожаем 159,9 кг, или в 4,7 раза больше. То есть, в области присутствует из года в год отрицательный баланс питательных веществ в почвах, а урожай создается преимущественно за счет естественного плодородия. Поэтому при возрастании урожаев почвы все больше теряют плодородие. Ежегодный расчет баланса питательных веществ в почве следует рассматривать как самый доступный контроль за состоянием плодородия почв в каждом поле и хозяйстве.

По содержанию микроэлементов меди и кобальта почвы области относятся преимущественно к высоко обеспеченным - 99,2%, и только по содержанию цинка - к низко обеспеченным. Почти 71% площадей почв в области имеют низкую и среднюю обеспеченность марганцем.

В 2008 году в области из элементов биологизации применялся навоз объемом 155 тыс. т, вносились солома на площади 388 тыс. га, из них на 78 тыс. га вместе с азотными удобрениями. К сожалению, в хозяйствах В-Белозерского, Михайловского, Приморского, Токмакского, Черниговского, Акимовского районов навоз не вносили [4].

По данным Запорожского областного государственного проектно-технологического центра охраны плодородия почв и качества продукции с 2001-2005 гг. площадь эродированных земель Запорожской области выросла на 25,2% и теперь составляет 1213 тыс. га (58,1%). Около 220 тыс. га почв дегради-

рованих, 301 тис. га – солонцеватые и требуют гипсования. Однако, известкование и гипсование почв практически прекращено, несмотря на то, что объемы сельхозугодий, которые требуют внесения гипса и известковых материалов, ежегодно увеличиваются [2].

Локально отмечается ряд негативных процессов – загрязнение радионуклидами и тяжелыми металлами, подтопления, ошелачивания и прочее.

Несколько процессов приобрели устойчивый необратимый характер, что существенно сказывается на недоборе сельскохозяйственной продукции и поэтому, несомненно, интерпретируется как морфологическая и функциональная деградация почв в современный период.

Итак, мониторинг почв и использование результатов агрохимической паспортизации почв руководителями и специалистами агропромышленных хозяйств является перспективным и дает возможность улучшить экологическое состояние пахотных земель и сельскохозяйственных ландшафтов, грамотно строить стратегию создания урожая, обеспечить устойчивое научно-обоснованное развитие аграрного производства.

Литература

1. Маркін О.М., Головченко О.В., Михайлова С.Р. Родючість ґрунтів Запорізької області – минуле і сьогодні // Екологія: Сучасний стан родючості ґрунтів та шляхи їх збереження. Наукові праці. – Том 81. – Випуск 68. – К.: Аграрні науки, 2007. – С. 20-23.
2. Науковий звіт Запорізького центру "Облдержродючість" за 2006 рік. – Запоріжжя, 2007. – 89 с.
3. Виробничо-наукова програма "Родючість 2005-2010". – К., 2005. – 38 с.
4. Еколого-агрохімічний стан ґрунтів Запорізької області в сучасних умовах господарювання / О.В. Головченко, Г.Ф. Дударєва, І.І. Мозолюк, Н.В. Дударєва // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – №2. – Запоріжжя. – С. 138-142.

Мизевич М.Е.,

магістрант,

Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина

СФЕРА ОБРАЗОВАНИЯ КАК ЭЛЕМЕНТ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Образование обеспечивает развитие общего уровня знаний населения и подготовку специалистов для всех отраслей народного хозяйства.

Образование направлено на воплощение в жизнь украинской национальной идеи. Она подчинена консолидации украинского народа в украинскую политическую нацию, которая стремится жить в содружестве со всеми наро-